Valtuustoaloite Metsä-Lapin maanselän erämaa-alueiden yhtenäistämiseksi ja statuksettomien luonnonmetsien suojelemiseksi

Kvalt 18.11.2024 § 114

Valtuuston puheenjohtaja Aki Nevalainen jätti Vasemmistoliiton, Vihreiden ja SDP:n valtuustoryhmien puolesta seuraavan sisältöisen valtuustoaloitteen:

”***Valtuustoaloite Metsä-Lapin maanselän erämaa-alueiden yhtenäistämiseksi ja statuksettomien luonnonmetsien suojelemiseksi***

Kunnanhallitus on kokouksessaan 28.5.2024 käsitellyt § 181 Metsä-Lapin maanselän luonto, kulttuuri, pääosat ja lakistatusta käsittelevän perusselvitys viranomaistahoille, paliskunnille ja ympäristöjärjestöille.

Metsä-Lapin maanselällä tarkoitetaan aluetta, joka sijoittuu Puljun ja Hammastunturin erämaa-alueille ja niiden väliin jääviin osiin. Alue on Fennoskandian päävedenjakaja, se on noin 110km pitkä ja 10-30 km leveä eli 2086km2 yhteneväinen vyöhyke boreaalista luonnonmetsää ja aapasoita. Alue jakautuu Kittilän, Enontekiön, Inarin ja Sodankylän kuntien alueille. Isommassa kuvassa tämä alue yhdessä Itä-Lapin ja Pohjois-Ruotsin vanhojen metsien kanssa muodostaa Fennoskandian hevosenkengän muotoiseen kaaren.

Tällä hetkellä Metsä-Lapin maanselän alueelta erämaa-alueiksi on luettu erämaalain nojalla Puljun ja Hammastunturin erämaa-alueet. Näiden laissa tunnustettujen erämaa-alueiden väliin jäävällä alueella on yksittäisiä soiden suojelualueita sekä poroelinkeinon sekä ympäristöjärjestöjen aikaansaamia dialogialueita. Kuitenkin yli kolmannes koko alueesta on ilman statusta ja lain edessä se luokitellaan talousmetsäksi.

Erityisen, luonnontilaisen vedenjakaja-alueen säilyvyyden kannalta on ongelmallista, että huolimatta yhtenäisestä topografiasta ja kasvimaantieteellisestä alueestaan se ei ole statukseltaan eli lain edessä yhtenäinen ja että yli kolmannes siitä kuuluu Metsähallituksen monikäyttö- eli talousmetsiin. Erämaa- alueiden nykyiset rajat tai kansallispuiston rajaus ei suojele tätä yhteneväistä hyvin säilynyttä kaistaletta kokonaisuudessaan. Suomi on EU:n biodiversiteettistrategiassa sitoutunut suojelemaan vanhat ja luonnontilaiset metsänsä.

Metsä-Lapin maanselän merkitys kulttuurisesti on merkittävä; se on luontaiselinkeinollinen ja saamelainen kulttuurimaisema. Poroelinkeinolle Metsä-Lapin maaselän seutu on erittäin tärkeä mm. Kyrön ja Kuivasalmen paliskunnille, siellä sijaitsee palkisten pohjoiset talvilaidunalueet ja luppolaitumet. Alueella on merkitystä myös virkistykselle; metsästys- ja erästelypaikkana Metsä-Lapin maanselällä tavoittaa vielä erämaan rauhan muilta kulkijoilta. Alueella on myös olemassa oleva ja verrattain tiheä autiotupaverkosto.

Me allekirjoittaneet esitämme, että Kittilän kunta käynnistää tarvittavat selvitykset ja toimenpiteet Ympäristöministeröön Metsä-Lapin maanselän alueen luonnontilaisten alueiden yhtenäistämiseksi ja statuksettomien luonnonmetsien suojelemiseksi. Tavoite on, että statuksettomat alueet liitetään olemassa oleviin erämaa-alueisiin tai koko alueesta perustetaan uusi Maanselän erämaa-alue tai suojelemattomille alueille perustetaan jokin muu suojelualue perusselvityksen seikkoihin viitaten. Mikäli perusselvitys ei ole riittävän kattava, on käynnistettävä luontotyyppien

inventointi alueella. Näiden toimenpiteiden tarkoitus on turvata alueen monipuolinen ja koskematon luonto kaikkine luontotyyppeineen ja varmistaa se tarjoamat mahdollisuudet luontaiselinkeinoille ja virkistyskäyttöön tulevaisuudessakin.
Liitteeksi aloitteeseen liitetään viitattu perusselvitys."

Päätös — Puheenjohtaja Aki Nevalainen totesi, että aloite liitetään pöytäkirjaan ja lähetetään valmisteltavaksi kunnanhallitukselle.

Khall 10.12.2024 § 467

Valmistelija — Kunnanjohtaja Timo Kurula

Valtuuston puheenjohtaja Aki Nevalainen jätti Vasemmistoliiton, Vihreiden ja SDP:n valtuustoryhmien puolesta valtuustoaloitteen koskien Metsä-Lapin maanselän erämaa-alueiden yhtenäistämistä ja statuksettomien luonnonmetsien suojelemista.

Aloite on tarkoituksenmukaisinta lähettää rakennus- ja ympäristölautakunnan valmisteltavaksi. Asian laajuuden vuoksi tulee ottaa huomioon kuulemisen tarve alueen kuntien ja poronhoidosta vastaavien paliskuntien osalta.

Esittelijä — Kunnanjohtaja Kurula Timo

Päätösehdotus — Kunnanhallitus päättää lähettää aloitteen rakennus- ja ympäristölautakunnan valmisteltavaksi.

Päätös — Päätökseksi tuli kunnanjohtajan esitys.

RakYmplk 23.04.2026 § 61
601/11.04.00/2024

Valmistelija — ympäristösihteeri

Vasemmistoliitto, Vihreät ja SDP ovat jättäneet valtuustoaloitteen koskien Metsä-Lapin maanselän erämaa-alueiden yhtenäistämistä ja statuksettomien luonnonmetsien suojelemista. Valtuustoaloite perustuu alueelta tehtyyn perusselvitykseen ”Metsä-Lapin maanselän luonto, kulttuuri, pääosat ja lakistatus: perusselvitys viranomaistahoille, paliskunnille ja ympäristöjärjestöille” (Laitinen & Seppä, 2024).

Perusselvityksen tarkastelualue kattaa 2086 km2 kokoisen alueen, joka jakaantuu Enontekiön, Kittilän, Inarin ja Sodankylän kuntien alueelle. Alueella ollaan tarkasteltu maanselkää ja sen ympärillä säilynyttä 110 km pitkää ja 10-30 km leveää boreaalisten luonnonmetsien ja isojen aapasoiden kaistaletta, joka nähdään perusselvityksessä luonnon ja kulttuurin monenlaisena raja-alueena. Tarkastelualueen lakistatusjakauma on seuraava: erämaa-alueita 43%, monikäyttömetsiä 36%, kansallispuistoa 14% ja muita suojelualueita 7%.

Karttatarkastelun perusteella Kittilän kuntarajojen sisälle sijoittuvat alueet perusselvityksessä sisältävät osan Lemmenjoen kansallispuistosta, osan Puljun erämaa-alueesta ja muita suojelualueita mm. soidensuojelualueita sekä monikäyttömetsää.

Aloitteessa tarkoitettu alue sijoittuu pääosin valtion omistamille maille, joiden hallinnasta vastaa Metsähallitus. Suojelualueiden perustaminen ja laajentaminen kuuluvat valtion toimivaltaan ja edellyttävät valtakunnallista valmistelua sekä Ympäristöministeriön päätöksentekoa.

Kunta on ollut yhteydessä Lapin ELY-keskukseen sekä Metsähallitukseen asian vireillepanon osalta. Asian edistämistä jatketaan yhteistyössä valtion viranomaisten kanssa.

Esittelijä — Ympäristösihteeri Anttila Noora

Päätösehdotus — Rakennus- ja ympäristölautakunta esittää kunnanhallitukselle ja edelleen kunnanvaltuustolle, että valtuustoaloitteen edistämistä jatketaan yhteistyössä valtion viranomaisten kanssa.

Päätös — Esitys hyväksyttiin.